

Literatuurlijst

Gender in kinderliteratuur

September 2010

Bibliotheek, Documentatiecentrum en Archief
voor Gelijke Kansen, Feminisme en Vrouwenstudies

Koningsstraat 136, 1000 Brussel

Tel. 02/209.34.10

Fax: 02/209.34.11

<http://www.rosadoc.be>

info@rosadoc.be

INHOUD

WOORD VOORAF	3
BEELDVORMING M/V IN KINDERLITERATUUR	4
GENDER IN KINDERLITERATUUR: HISTORISCH	5
LEESGEDRAG MEISJES EN JONGENS	7
AUTEURS KINDERBOEKEN	8
GENDER IN SCHOOLBOEKEN	9
VARIA	11
ARTIKELS	12

Everything we read constructs us, makes us who we are, by presenting our image of ourselves as girls and women, as boys and men. - Mem Fox, auteur van kinderboeken

Naast hun belang voor de ontwikkeling van taal- en andere vaardigheden, spelen kinderboeken een onmiskenbare rol in het doorgeven van sociale en culturele normen aan de allerjongsten. Een groot deel van die normen omvat genderrollen. De manier waarop meisjes en jongens, vrouwen en mannen voorgesteld worden in de kinderliteratuur, draagt bij tot het beeld dat kinderen ontwikkelen van hun eigen rol in de samenleving en die van anderen.

En dat is nu net waar de schoen wringt. Studies uit deze literatuurlijst tonen aan dat in de kinderliteratuur vaak nog steeds een onevenwichtig man-vrouwbeeld voorgesteld wordt, zowel in inhoud als taalgebruik en illustraties. De vrijgevochten Pippi Langkous uit de jaren 40, inspanningen van feministen in de jaren '70 en '80 en roldoorbrekende verhalen van individuele kinderauteurs hebben weliswaar ogen geopend, maar feit blijft dat genderstereotiepen ook vandaag nog veelvuldig voorkomen in kinderboeken.

Om te vermijden dat meisjes en jongens zich laten beperken door afgrenzende genderrollen, zijn alternatieve rolmodellen onmisbaar. In deze literatuurlijst kunnen leraren, ouders en opvoeders inspiratie en achtergrondinformatie vinden bij het aanreiken van die modellen via kinderliteratuur, niveau kleuter- en lager onderwijs.

In de eerste plaats komen studies aan bod over de beeldvorming van gender in kinderboeken, vaak met aandacht voor de socialiserende invloed ervan. Ook werken over deze beeldvorming doorheen de geschiedenis van het kinderverhaal werden verzameld. Omdat aangetoond is dat meisjes andere leesgewoonten en -voorkeuren hebben dan jongens, werden ook studies over gender en leesgedrag opgenomen. Daarnaast mochten studies over de sociale relevantie van enkele individuele jeugdauteurs niet ontbreken, net als publicaties over genderportrettering in schoolboeken. Ten slotte laat een greep artikels uit wetenschappelijke en/of feministische tijdschriften de vele invalshoeken zien van waaruit gender in de kinderliteratuur onderzocht wordt.

Deze literatuurlijst is een selectie uit het aanbod van de RoSa-bibliotheek. Kinderliteratuur zelf is hier niet aan toegevoegd. Bij elk boek is een classificatienummer vermeld, dit nummer komt overeen met de vindplaats in onze bibliotheek. Hoewel de collectie tal van uitgaven uit de jaren 70 en 80 bevat over gender in kinderliteratuur, zijn in deze bibliografie enkel publicaties vanaf 1990 opgenomen (met een klemtoon op werken verschenen vanaf 2000). Via de RoSa bibliotheekcatalogus - te vinden op de RoSa website www.rosadoc.be - zijn oudere publicaties op te sporen.

Annelie Jarl Iremán

Filles intrépides et garçons tendres: genre et culture enfantine [dossier]

Paris: Nordiques, 2009. - 124 p.

Teksten van een colloquium (Parijs, sept. 2009) georganiseerd door het Institut suédois du livre pour enfants, in samenwerking met Livres au trésor (informatiecentrum rond jeugdliteratuur). Hoe is het gesteld met de portrettering van sekserollen en van gelijke kansen m/v in kinderliteratuur en media in Zweden en Frankrijk? Sprekers uit beide landen geven een stand van zaken.

GENDER/ SEKSEROLLEN/ KINDERLITERATUUR / STEREOTYPERING/
GELIJKE KANSEN/ ONDERZOEK/ TELEVISIE
M/0400

**Sylvie Cromer; Carole Bruguilles;
Isabelle Cromer**

Comment la presse pour les plus jeunes contribue-t-elle à élaborer la différence des sexes? Tome 2: les magazines enfants

Paris: Caisse Nationale des Allocations Familiales, 2008. - 108 p. - (Dossiers d'études)

In Frankrijk zijn kindertijdschriften in de leeftijdscategorieën 0-3 jaar en 4-7 jaar zeer populair en wijdverspreid. In deze studie wordt onderzocht hoe meisjes en jongens, mannen en vrouwen afgebeeld worden in de illustraties, spelletjes, verhaaltjes, e.d. van de magazines. Zeer stereotiepe beeldvorming komt nauwelijks nog voor, maar er is wel sprake van een subtieler onevenwicht tussen de geportretteerde meisjes en jongens, zowel kwantitatief als kwalitatief. Of dit gevolgen heeft voor de emancipatie van meisjes hangt af van de beeldvorming in het onderwijs.

MEDIA/ TIJDSCHRIFTEN/ KINDEREN/ BEELDVORMING/
SOCIALISATIE/ SEKSEROLLEN/ ONDERZOEK/ FRANKRIJK
GII 3A/0041

Victoria Flanagan

Into the closet: cross-dressing and the gendered body in children's literature and film

New York: Routledge, 2008. - 278 p. (Children's literature and culture)

ISBN 0-415-98008-9

Into the closet onderzoekt de weergave van travestie in kinderfictie, van prentenboeken tot tienerboeken. Verschillende soorten van travestie worden besproken die voorkomen in kinderboeken. Op basis hiervan worden een aantal belangrijke kwesties blootgelegd in verband met de ideologische constructie van mannelijkheid en vrouwelijkheid in kinderboeken. Travestie als beeld wordt in kinderliteratuur vaak gebruikt als een strategie om kinderen het concept gender aan te leren.

KINDERLITERATUUR/ SEKSEROLLEN/ TRAVESTIE/ GENDER/
MANNELIJKHEID/ SEKSUALITEIT/ BEELDVORMING/
VROUWELIJKHEID/ FILMS
DII 5A/0010

Vera Hoorens

Als er geen naam op staat, gaat het over jongens: genderstereotypes in Vlaamse kinderboeken

Leuven: Katholieke Universiteit Leuven, 2006. - 34 p.

Hoorens voerde onderzoek naar genderstereotypes in Vlaamse prentenboeken (van 0 tot 6 jaar). Uit het onderzoek blijkt dat jongens en mannen vaker de hoofdrol spelen dan meisjes en vrouwen. Vrouwen worden vaker afgebeeld in familiale en huishoudelijke contexten, terwijl mannen vaker optreden in een professionele situatie. Waar vrouwen wel een beroep uitoefenen, is de verscheidenheid daarin kleiner dan bij mannen. Aan het onderzoek zijn beleidsaanbevelingen toegevoegd.

SEKSISME/ SEKSEROLLEN/ STEREOTYPERING/ KINDERLITERATUUR/
ONDERZOEK
DII 1A/0049

Sara De Meyer

Vrouwenpatronen in sprookjes: leeft Roodkapje nog lang en gelukkig?

Antwerpen: UIA, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, VAO Vrouwenstudies, 2004. - 33 p.

In deze scriptie wordt onderzocht hoe vrouwen in traditionele westerse sprookjes worden voorgesteld en de betekenis hiervan voor de emancipatie van de vrouw. Vervolgens wordt nagegaan of er enige verandering is gekomen in het vrouwbeeld in hedendaagse sprookjes.

SPOOKJES/ VROUWBEELDEN/ SEKSEROLLEN/ EMANCIPATIE/
SCRIPTIE
GIV2A/0454

Bronwyn Davies

Frogs and snails and feminist tales: preschool children and gender

Cresskill: Hampton Press, 2003. - 182 p (Language & social processes)

ISBN 1-57273-448-5

Hoe komt het dat kleuters zich als jongen of meisje gedragen? Via het voorlezen van feministisch getinte sprookjes en verhalen, wilde Davies achterhalen hoe de kleuters voor zichzelf een identiteit ontwikkelden en hoe zij reageerden op de rolverdeling in de verhalen. De onuitroeibare tegenstelling man-vrouw zorgt voor de traditionele rolverdeling. Een niet-seksistische opvoeding stelt alleen de negatieve kanten van mannelijkheid en vrouwelijkheid in vraag. Aan de eigenlijke tegenstelling mannelijkheid-vrouwelijkheid wordt niet geraakt. Van kleuters wordt dan verwacht dat ze zich als man of vrouw identificeren, maar de eigenschappen die daarbij horen niet vertonen.

GENDER/ SEKSE/ KLEUTERS/ SOCIALISATIE/ SEKSEROLLEN/
JONGENS/ MEISJES/ MANNELIJKHEID/ VROUWELIJKHEID/
FEMINISTISCH/ KINDERLITERATUUR/ SPELGEDRAG/ AUSTRALIE /
ONDERZOEK
DII 1E/0013

Deborah O'Keefe

Good girl messages: how young women were misled by their favorite books

New York: Continuum, 2000. - 212 p.

ISBN 0-8264-1236-X

O'Keefe stelt vast dat voor het grootste deel van de 20ste eeuw meisjes in kinderboeken zwak, onderdanig en bang voorgesteld werden. Volgens sommige onderzoekers zouden meisjes zich identificeren met de mannenrollen als er geen sterke vrouwen in het boek voorkomen. De auteur is sceptisch over deze stelling, volgens haar leren meisjes uit deze boeken dat vrouwen toeschouwers zijn of slachtoffers maar zeker geen avonturiers. Eén van de aspecten die O'Keefe belicht is de gemengde boodschap die sommige boeken geven over welke rollen bij meisjes passen. Wat te denken van plots waarin het meisje eerst als een actief en ondernemend personage wordt voorgesteld en zich op het einde van het boek schikt in een onderdanige rol? De laatste decennia zien we wel een kentering optreden in kinderboeken. Meisjes worden meer en meer voorgesteld als zelfstandige en handelende personages.

IDENTITEIT/ MEISJES/ KINDERLITERATUUR/ SEKSEROLLEN/ 20^E
EEUW/ VERENIGDE STATEN
GIV2A/0321

Ed: Linda K. Christian-Smith

Texts of desire: essays on fiction, femininity and schooling / ed.

London; Washington: The Falmer Press, 1993. - 180 p.

Wat is de rol van liefdesromannetjes voor pre-tieners in de culturele constructie van vrouwelijkheid? Volgens Christian-Smith weerspiegelen deze verhalen de afwijzende houding van conservatieve groepen ten opzichte van het feminisme en de groeiende vrouwelijke onafhankelijkheid. Vanuit een multidisciplinaire benadering (culturele en feministische studies, psychoanalyse, semiotiek, kritische theorie) schetsen deze essays de complexiteit van het wereldwijde fenomeen van de pre-tiener 'romance novel'.

IDENTITEIT/ LEESGEDRAG/ LEESTHEORIE/ MEISJES/ POPULAIRE
CULTUUR/ TRIVIALE LITERATUUR/ VROUWELIJKHEID
M/0045

GENDER IN KINDERLITERATUUR HISTORISCH

Louise Simonson; forew.: Adam Hughes

DC comics covergirls

New York: Universe Publishing, 2007. - 205 p.

ISBN 0-7893-1544-0

Eén van de grootste Amerikaanse uitgeverijen van comics is DC Comics. Sinds haar ontstaan heeft DC Comics een indrukwekkende reeks iconische stripheldinnen voortgebracht. Dit boek onderzoekt de evolutie van de DC Comics stripheldinnen. Van de introductie van Wonder Woman in 1942, spin-offs zoals Lois Lane, tot recentere superheldinnen zoals Supergirl, Catwoman en Batgirl. Deze vrouwelijke personages zijn zowel onafhankelijk en onverschrokken als sexy. *DC Comics covergirls* biedt een gedetailleerde inzage in de wereld van vrouwelijke strippersonages waar miljoenen volwassenen wereldwijd mee zijn opgegroeid en kinderen vandaag nog steeds mee opgroeien.

STRIPS/ VROUWBEELDEN/ VERENIGDE STATEN
Q/0144

Marie-Anne Couderc

La Semaine de Suzette: histoires de filles

Paris: CNRS Éditions, 2005. - 256 p.

ISBN 2-271-06339-6

«La Semaine de Suzette» vertelt de geschiedenis van het gelijknamige tijdschrift. Het eerste nummer ver-

scheen in 1905, het laatste in 1960. Het tijdschrift richtte zich tot meisjes vanaf de leeftijd van vijf jaar en werd gretig gelezen. De doelstelling van het weekblad was om spelenderwijs de meisjes op te voeden volgens de toen heersende morele, religieuze en zelfs politieke opvattingen. Volgens de auteur was het belangrijkste principe, van waaruit alle bijdragen geschreven en getekend werden, orde. Alles had zijn plaats en rol binnen een hiërarchisch systeem, het gezin vormde de hoeksteen van de maatschappij.

KINDERLITERAATUUR/ TIJDSCHRIFTEN/ KINDEREN/ MEISJES/
OPVOEDING/ NORMEN/ GEZIN/ POLITIEK/ FRANKRIJK/ HISTORISCH/
20^e EEUW
GII 3G/0003

Lillian S. Robinson

Wonder women: feminisms and superheroes.

New York: Routledge, 2004. - 148 p.
ISBN 0-415-96632-9

Wonder women is een kritisch essay over de evolutie, verdrukking en vertegenwoordiging van het feminisme in Amerikaanse stripverhalen. Het vertelt tegelijk de geschiedenis van de vrouwelijke stripheldin vanaf de jaren 40 tot vandaag. Een groot deel van het boek is gewijd aan Wonder Woman, het archetype van de sterke onafhankelijke superheldin en in het boek voorgesteld als een soort opperfeministe. Ook andere iconische stripheldinnen worden besproken en vergeleken in het licht van hun betekenis voor het feminisme.

POPULAIRE CULTUUR/ STRIPS/ VROUWBEELDEN/ FEMINISME/
VERENIGDE STATEN
GIV2A/0443

Elizabeth Wanning Harries

Twice upon a time: women writers and the history of the fairy tale

Princeton: Princeton University Press, 2001. - 216 p.
ISBN 0-691-07444-5

Zijn sprookjes voor kinderen of voor volwassenen? De korte sprookjes, geschreven door mannen als Perrault of Grimm, hebben ons beeld bepaald van hoe een sprookje moet zijn. Harries toont aan dat naast deze 'mannelijke' sprookjes waarin vrouwelijke personages ofwel volzaam ofwel slecht zijn, er sinds het einde van de 17de eeuw ook een traditie bestaat van vrouwelijke sprookjesvertellers. Zij zagen hun sprookjes als satirisch amusement voor volwassenen en niet voor kinderen. Hun werken bekritiseerden vaak de rolverwachtingen waaraan vrouwen aan het hof en in het

dagelijkse leven moesten voldoen. De auteur beschrijft de evolutie van beide soorten sprookjes en eindigt met een bespreking van recente vrouwelijke auteurs die sprookjesmotieven gebruiken om hedendaagse genderrolverwachtingen uit te dagen.

AUTEURS/ SPROOKJES/ GESCHIEDENIS/ VERENIGDE STATEN/
GROOT-BRITTANNIE/ FRANKRIJK
GIV2A/0365

Trina Robbins

From girls to grrrlz: a history of women's comics from teens to zines

San Francisco: Chronicle Books, 1999. - 142 p.
ISBN 0-8118-2199-4

Het kleurrijke *From girls to grrlz* vertelt de geschiedenis van de vrouw in het Amerikaanse stripverhaal sinds de jaren 40 aan de hand van stripfragmenten. Zowel strips voor kinderen als voor tieners en volwassenen passeren de revue. De manier waarop vrouwen worden getekend, vertelt veel over de veranderende rolverwachtingen in de samenleving. Van leeghoofdige bimbo's in de jaren 40, via romantische en volgzaam vrouwen in de fifties, naar feministische personages en superheldinnen in de jaren 70 tot de brutale grrrlz van vandaag.

STRIPS/ STRIPAUTEURS/ VROUWBEELDEN/ MEISJES/
MEISJESCULTUUR/ VERENIGDE STATEN/ 20^e EEUW
GIV2M/0069

Rosemary Auchmuty

A world of women: growing up in the girls' school story

London: The Women's Press, 1999. - 221 p..
ISBN 0-7043-4538-2

In het vervolg op 'A world of girls' bestudeert Auchmuty hoe de vrouwelijke personages in de kostschoolreeksen evolueren. Ze analyseert hoe de heldinnen opgroeien aan het einde van de series. De jonge vrouwen zijn niet langer sterk en onafhankelijk maar eerder volgzaam. De auteur vraagt zich af waarom de vrouwelijke auteurs hun personages een maatschappelijk conventionele toekomst geven. Waarom laten ze de finale ambities van de vrouwelijke personages niet verder reiken dan het huwelijk en het huismoederschap? Is er misschien meer aan de hand?

MEISJESBOEKEN/ MEISJESCULTUUR/ SEKSEROLLEN/
VROUWBEELDEN
GIV2A/0296

U.C. Knoepfelmacher

Ventures into childland: Victorians, fairy tales, and femininity

Chicago: The University of Chicago Press, 1998. - 444 p.
ISBN 0-226-44815-0

In deze studie van zeven Victoriaanse sprookjes – waaronder Alice in Wonderland - toont de auteur aan dat mannelijke en vrouwelijke auteurs van deze sprookjes sterk verschillen in de manier waarop ze vrouwelijke personages en ook de kindertijd voorstellen. Terwijl mannelijke auteurs de kindertijd idealiseerden en meisjes wilden overbeschermen, lieten vrouwelijke auteurs hun meisjespersonages zelfstandiger zijn en evolueren in een meer realistische wereld. Bovendien vochten vrouwelijke auteurs de mannelijke autoriteit aan door middel van figuren als de matriarch of de wijze vrouw. De auteur zet dit conflict uitgebreid uiteen, met Victoriaanse illustraties en boekfragmenten.

AUTEURS/ SPROOKJES/ KINDERTIJD/ SEKSEROLLEN/ INGELOW
JEAN/ ROSSETTI CHRISTINA/ EWING JULIANA HORATIA/
VICTORIAANSE TIJD
GIV2A/0239

Sally Mitchell

The new girl: 'girls' culture in England 1880-1915

New York; Chichester: Columbia University Press, 1995. -
258:ill..
ISBN 0-231-10247-X

Op basis van boeken, magazines, memoires en boeken met advies tracht de auteur in deze publicatie een beeld te vormen van de meisjesjaren in Engeland op het einde van de negentiende eeuw. In schoolverhalen en heroïsche verhalen over indianenopstanden en de Boerenoorlog, reisavonturen en 'carrièreboeken', met jonge artiesten, verpleegsters, typistes en verhalen voor tienermeisjes kwamen voor het eerst sterke vrouwelijke karakters voor. Deze nieuwe meisjes werkten en verdienden geld, speelden sport, gingen naar de universiteit en begonnen nieuwe paden en manieren uit te stippelen om de wereld rondom hen te verkennen. Deze meisjescultuur suggereert modellen van actieve onafhankelijkheid, die dan pas stilaan geaccepteerd werden voor meisjes.

ARBEID/ EEUWWISSELING/ GESCHIEDEN ONDERWIJS/ GROOT-
BRITANNIE/ MEISJES/ MEISJESBOEKEN/ MEISJESCULTUUR/
STUDENTEN/ VROUWBEELDEN
FII M/0302

Rosemary Auchmuty

A world of girls

London: The Women's Press, 1992. - 244 p.

Auchmuty bestudeert de portrettering van meisjes in Engelstalige kostschoolromans, zoals de Abbey Girl boeken en de Chalet School serie. Dit fictiegenre over het (kost-)schoolleven was in de 1ste helft van de 20ste eeuw enorm populair bij meisjes. Ze vraagt zich af waar die populariteit vandaan komt en stelt vast dat het vooral het beeld is van een zelfstandige gemeenschap van jonge meisjes, dat aanspreekt. Meisjes die onder één dak leven, met enkel vrouwelijke toezichters en ver weg van de dominerende invloed van mannen. Aan de hand van een reeks voorbeelden toont de auteur aan dat het genre actieve en ondernemende rolmodellen voor meisjes leverde en dat de positieve vrouwbeelden de grote populariteit teweeg brachten.

AUTEURS/ GROOT-BRITANNIE/ HELDINNEN/ INTERNATEN/
KINDERLITERATUUR/ MEISJES/ MEISJESBOEKEN/ VRIENDSCHAP/
VROUWBEELDEN
GIV2A/0137

LEESGEDRAG MEISJES EN JONGENS

Gemma Moss

Literacy and gender: researching texts, contexts and readers

London: Routledge, 2007. - 218 p. (Literacies)
ISBN 978-0-415-23457-3

Over de algemene leerachterstand van jongens is al heel wat gepubliceerd. Veelal met enige paniek, maar de laatste tijd ook met de nodige vraagtekens. De auteurs van dit boek concentreren zich op de achterstand die jongens oplopen bij het leren lezen en schrijven. Onder meer de leesontwikkeling van jongens en meisjes wordt bestudeerd alsook hun leesvoorkeur, fictie of non-fictie. Verder werden ook de leesteksten onderzocht die ze op school aangeboden kregen. Ook het leesgedrag buiten de school werd onder de loep genomen. De onderzoekers gingen na of er een verband bestond tussen de voorkeur voor een bepaald genre van literatuur en achterstand in schools lezen.

ONDERWIJS/ BASISONDERWIJS/ LEESGEDRAG/
PEDAGOGIE/ LITERATUUR/ GENDER/ LEERPROCESSEN/
ONDERWIJSPROGRAMMA'S/ LEERACHERSTAND/ FEMINISME/
MEISJES/ JONGENS/ GROOT-BRITANNIE
DII 3A/0244

Holly Virginia Blackford; forew.: Carol Christ

Out of this world: why literature matters to girls
New York: Teachers College Press, 2004. - 178 p. (Language
and literacy series)
ISBN 0-8077-4466-2

Volgens een gangbare leestheorie vereenzelvigen wij ons meestal met het hoofdpersonage van een boek. Als je meisjes wil emanciperen, laat ze dan boeken lezen met sterke, competente vrouwelijke hoofdpersonages zou je hieruit kunnen concluderen. In dit boek wordt deze stelling nader bekeken. De auteur ondervroeg meisjes van 8-16 jaar naar hun leesgedrag. Meisjes identificeren zich met verschillende personages en niet enkel met de vrouwelijke. Het leesplezier is juist de ervaring om het verhaal vanuit verschillende invalshoeken te lezen. Meisjes lezen in de eerste plaats een goed verteld verhaal. Verhalen die weinig of niets met hun eigen leven te maken hebben genieten de voorkeur..

LITERATUUR/ KINDERLITERATUUR/ LEESGEDRAG/ LEESTHEORIE/
MEISJES/ ERVARINGEN/ ONDERZOEK/ VERENIGDE STATEN
GIV2A/0594

Elaine Millard

Differently literate: boys, girls and the schooling
of literacy

London: The Falmer Press, 1998. - 211 p.
ISBN 0-7507-0661-9

Miljard geeft een overzicht van bestaand onderzoek naar de verschillen tussen meisjes en jongens in de beleving van het lezen, thuis en op school. Het gaat om jongeren van zowel de lagere als de secundaire school. Ook haar eigen onderzoek wordt beschreven. Ze geeft een uitgebreide analyse van de keuzes van jongens en meisjes in literatuurvormen, van de manier waarop kinderen lezen en hoeveel tijd hieraan besteed wordt. Ook de rol van de ouders, de vrienden en leerkrachten op het leesgedrag komt aan bod. Een reeks lesmethodes wordt aangeboden om kinderen te leren lezen (en schrijven) en lessuggesties om het lezen van boeken te promoten.

JONGENS/ MEISJES/ ONDERWIJS/ MAN-VROUWVERSCHILLEN/
GENDER/ LITERATUUR/ LEESGEDRAG/ SEKSEROLLEN/ ONDERZOEK/
DIDACTIEK/ ATTITUDEN/ GROOT-BRITANNIE
DII 3A/0152

Meredith Rogers Cherland

Private practices: girls reading fiction and
constructing identity

London; Bristol: Taylor & Francis, 1994. - 242 p.
ISBN 0-7484-0226-8

Private Practices onderzoekt etnografisch hoe middenklasse meisjes tussen tien en twaalf fictie lezen en hoe dit bijdraagt aan de sociale en culturele constructie van gender. Uit het onderzoek blijkt dat lezen een sociale activiteit is die mee bepaalt welke betekenis we geven aan gender en genderrollen. De auteur brengt een kritische analyse van de rol die fictie in het bijzonder speelt bij deze culturele reproductie van gender. Er worden oorzaken aangereikt voor het feit dat meisjes meer fictie en andere fictie lezen dan jongens. Tot slot worden enkele alternatieve pedagogische pistes bediscussieerd met het oog op het maken van roldoorbrekende fictie voor kinderen en jongeren.

CANADA/ COMMUNICATIE/ GENDER/ IDENTITEIT/ LEESGEDRAG/
MAN-VROUWVERSCHILLEN/ MEISJES/ MEISJESBOEKEN/
ONDERWIJS/ ONDERZOEK
DII 3A/0088

AUTEURS KINDERBOEKEN

Eric-Jan Weterings

Deurwaarder van de vriendschap: Wim Hora
Adema (1914-1998) /

Amsterdam: Aksant, 2006. - 183 p.

Wim Hora Adema was naast redacteur bij het Parool, radiopresentatrice, medeoprichtster van feministisch maandblad Opzij en ontdekker van jong schrijftalent, een bekende Nederlandse schrijfster van kinderboeken. Decennialang was het huis van Hora Adema in Amsterdam het verzamelpunt voor een groep vrouwen die stevig aan de weg timmerden, waaronder Annie M.G. Schmidt, Fiep Westendorp Hella Haasse, Mies Bouhuys en Harriët Freezer,. Een aantal van hen komt aan het woord in deze biografie. Tal van bronnen en literatuur vullen het beeld van deze boeiende persoonlijkheid aan. Hora Adema was een 'netwerkster avant la lettre', die zich na haar verzetswerk in de Tweede Wereldoorlog ontpopte tot een spin in het web van naoorlogs cultureel Nederland.

JOURNALISTEN/ AUTEURS/ KINDERLITERATUUR/ KRANTEN/
VROUWENPAGINA/ TWEDE FEMINISTISCHE GOLF/ FEMINISTISCHE
TIJDSCHRIFTEN/ OPZIJ/ HORA ADEMA WIM/ NEDERLAND/
BIOGRAFIE
T/0960

Annejet Van Der Zijl

Anna: het leven van Annie M.G. Schmidt

Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, 2002. - 478 p.

Jaren na haar dood wordt Annie M.G. Schmidts werk nog steeds volop verkocht, gelezen en verfilmd. Voor Schmidt kwam de grote roem echter pas laat en wat er over haar leven bekend is, is vooral datgene wat ze er zelf over kwijt wilde: het sprookje van de verlegen bibliothecaresse die het min of meer per ongeluk tot gevierd schrijfster bracht. Op grond van haar liefdesbrieven, aangevuld met tientallen interviews en een schat aan ander onbekend materiaal - waaronder niet eerder gepubliceerde foto's, brieven aan haar beste vriendinnen en nieuw ontdekt werk - reconstrueerde Van der Zijl met gevoel voor detail en de historische context het leven van Schmidt.

SCHMIDT ANNIE M.G./ AUTEURS/ NEDERLAND/ BIOGRAFIE/ 20^E
EEUW
T/0592

Vivi Edström

Astrid Lindgren: a critical study

Stockholm: R&S Books, 2000. - 327 p.

ISBN 9-12964-653-7

Astrid Lindgren is een van de meest geliefde auteurs van kinderboeken van de 20ste eeuw. Meerdere generaties wereldwijd zijn opgegroeid met haar bekendste creatie, Pippi Langkous. *Astrid Lindgren: a critical study* is de eerste studie over Lindgrens werk. Ze stond weigerachtig tegenover het overbeschermen van kinderen en liet haar personages vaak een leven leiden zonder volwassenen. Ze liet een wereld zien die tegelijk vreselijk als mooi is. Om het met haar eigen woorden te zeggen, wilde ze met haar verhalen kinderen iets vertellen over "de omstandigheden van het leven en hoe moeilijk het kan zijn om een mens te zijn". De meisjes in haar boeken waren meestal stoer, avontuurlijk en zelfstandig, hetgeen nieuw was in de destijds heersende traditie van genderstereotiepe kinderliteratuur. In deze studie wordt boek per boek onderzocht wat Lindgrens werk zo populair maakt bij kinderen.

KINDERLITERAATUUR/ AUTEURS/ ZWEDEN/ LINDGREN ASTRID/
BIOGRAFISCHE GEGEVENS/ LITERAIRE ANALYSE
GIV2A/0376

Joke Linders

Doe nooit wat je moeder zegt: Annie M. G. Schmidt, de geschiedenis van haar schrijverschap

Amsterdam: Querido, 1999. - 490 p.

ISBN 90-214-7344-5

Annie M.G. Schmidt was en is wellicht nog steeds een van de bekendste en meest geliefde auteurs van Nederland. Zeker drie generaties groeiden op met haar kinderboeken. Het omvangrijke en veelzijdige oeuvre van Annie M.G. Schmidt vormt het onderwerp van dit boek. De vele sociaal relevante onderwerpen waarvoor Schmidt in haar werk aandacht vroeg - waaronder emancipatie, de positie van de vrouw en van het kind, de rechten van de mens - worden belicht vanuit hun literaire historische context.

AUTEURS/ KINDERLITERAATUUR/ SCHMIDT ANNIE M.G. /
NEDERLAND/ BIOGRAFIE
T/0567

Monica Grilli; Giampaola Tartarini

Sotto il sole di mezzanotte: autrici e protagoniste della letteratura scandinava per l'infanzia

Bologna: Biblioteca/Centro di documentazione delle donne di Bologna, 1997. - 47 p.: ill.. - BOEK. - (Le Letture di sofia)

Besprekingen van Scandinavische vrouwelijke kinder-auteurs en hun betekenis voor de modernisering van de kinderliteratuur sinds de jaren 40. Hun avontuurlijke en onafhankelijke meisjespersonages (Pippi Langkous, Bibi,...) daagden de gendervooroordelen van hun tijd uit.

AUTEURS/ KINDERLITERAATUUR/ NOORD-EUROPA
DII 4F/0056

GENDER IN SCHOOLBOEKEN

Carole Brugeilles; Sylvie Cromer

Analysing gender representations in school textbooks

Paris: CEPED, 2009. - 129 p.

ISBN 978-2-87762-178-6

In schoolboeken worden vaak genderstereotiepe situaties afgebeeld. Dit is niet alleen zo in westerse handboeken, maar ook in deze uit landen in ontwikkeling, zoals uit deze studie blijkt. De onderzoekers hebben de handboeken wiskunde voor het basisonderwijs uit

Franstalig Afrika als onderzoeksobject gekozen. Deze studie is ook in het Frans verkrijgbaar in de RoSa bibliotheek (DII 3f/0095).

LEERMIDDELEN/ WISKUNDE/ BASISONDERWIJS/ GENDER/
SOCIALISATIE/ MANBEELDEN/ VROUWBEELDEN/ SEKSEROLLEN/
ONDERZOEK/ AFRIKA/ FRANSTALIG
DII 3F/0114

Carole Brugeilles; Sylvie Cromer

Comment promouvoir l'égalité entre les sexes par les manuels scolaires?: guide méthodologique à l'attention des acteurs et actrices de la chaîne du manuel scolaire
Paris: UNESCO, 2008. - 98 p.

Deze UNESCO gids toont hoe genderongelijkheid wordt uitgedragen in handboeken doorheen het vakkeanaanbod. Het biedt leraren, ouders en makers van educatief materiaal instrumenten aan om schoolboeken te herzien of om bestaande boeken kritisch te gebruiken. Deze praktische handleiding is voorzien van voorbeelden uit de Afrikaanse praktijk, maar is ontworpen om in alle regio's toepasbaar te zijn. De gids is ook verkrijgbaar in het Engels in de RoSa bibliotheek (DII 3f/0106).

ONDERWIJS/ GELIJKE KANSEN/ LEERMIDDELEN/ ONDERZOEK/
TOGO/ KAMEROEN/ IVOORKUST/ TUNESIE/ GIDS/ METHODEN VAN
ONDERZOEK
DII 3F/0107

Pascal Tisserant; Anne-Lorraine Wagner

Place des stéréotypes et des discriminations dans les manuels scolaires: rapport final
[S.l.]: HALDE, [2008]. - 207 p.

In deze studie worden stereotiepen onderzocht in schoolboeken, zowel vanuit juridisch, cognitief als socio-psychologisch oogpunt. Onderzoekresultaten met betrekking tot de portrettering van vrouwen, etnische minderheden, personen met een handicap, holebi's en senioren, worden aangevuld met telkens specifieke aanbevelingen voor betrokkenen en voor beleid.

ONDERWIJS/ DISCRIMINATIE/ STEREOTYPERING/ GENDER/
ETNICITEIT/ LEEFTIJD/ HOLEBI'S/ GEHANDICAPTEN/
BEELDVORMING/ LEERMIDDELEN/ FRANKRIJK/ RAPPORT
DII 3A/0268

Denise Guillaume

Le destin des femmes et l'école: manuels d'histoire et société

Paris: L'Harmattan, 1999. - 253 p. (Savoir et formation)
ISBN 2-7384-7623-6

In deze publicatie wordt de rol van vrouwen onderzocht in de eind 19de en 20ste eeuwse handboeken geschiedenis voor het basisonderwijs in Frankrijk. De rol van vrouwen in het politieke domein of op arbeidsvlak wordt vaak genegeerd. De auteur geeft ook de standpunten weer van politieke partijen en vakbonden ten aanzien van emancipatorisch onderwijs. Ten slotte doet ze voorstellen om het beeld van vrouwen in de handboeken geschiedenis te corrigeren.

LEERMIDDELEN/ ONDERZOEK/ SEKSISME/ VROUWBEELDEN/
GENDER/ 19^E EEUW/ 20^E EEUW/ BASISONDERWIJS/ GESCHIEDENIS/
FRANKRIJK
DII 3M/0018

Ilja Mottier

S/he in textbooks: equal presence of women and men in educational materials

Enschede: The National Institute for Curriculum Development, 1997. - 31 p.

Deze brochure geeft weer welke strategieën gebruikt worden in de verschillende Europese landen om de beeldvorming van mannen en vrouwen in de handboeken te verbeteren. Zowel taal, geschiedenis, aardrijkskunde, economie, wiskunde, wetenschappen, technologie en kunst handboeken worden onderzocht en voor elk vak worden richtlijnen gegeven.

GELIJKE KANSEN/ LEERMIDDELEN/ MANBEELDEN/
VROUWBEELDEN/ EVALUATIE
DII 2G/0005

Jessica Schoemaker (e.a.)

Checklist emancipatie educatief materiaal
Ede: Ontwikkelcentrum, 1995. - 37 p.

Handreiking aan vervaardigers van educatief materiaal in de vorm van een checklist bestaande uit twintig vragen. Doel is lesmateriaal aantrekkelijk te maken voor meisjes en vrouwen. Bij elke vraag is een toelichting met tips opgenomen.

EMANCIPATIE/ LEERMIDDEL/ NEDERLAND/ ONDERWIJS/
SEKSEROLLEN
DII 3G/0075

Anita Rasenberg

Boeken: Ieshandleiding voor de leraar

's-Hertogenbosch: Katholiek Pedagogisch Centrum, 1992.
- 17 p.

Lespakket voor leerkrachten lagere school om leerlingen vertrouwd te maken met boeken, strips en tijdschriften waarin roldoorbrekende situaties en personages te vinden zijn. Bij deze lerarenhandleiding hoort ook een leerlingenboek (P 4/0352).

BASISONDERWIJS/ KINDERLITERATUUR/ LEERMIDDEL/
NEDERLAND/ ONDERWIJS/ SEKSEROLLEN
P 4/0350

VARIA

Duncan McCorquodale; Sophie Hallam; Libby Waite

Illustrated children's books

London: Black Dog Publishing, 2009. - 237 p.
ISBN 978-1-906155-81-0

In dit prachtig geïllustreerde boek krijgen we, gespreid over twee tijdperiodes (1659 tot 1945 en 1945 tot vandaag), een representatief - maar hoofdzakelijk Angelsaksisch - overzicht van de belangrijkste en mooiste prentenboeken die ooit werden uitgegeven. Het is vooral een visuele verkenningstocht die begint bij de 'klassiekers' (Alice in Wonderland!) en eindigt bij hedendaagse prentenboeken. Tussendoor schetst Lisa Sainsbury de belangrijkste ontwikkelingen in de hedendaagse kinderliteratuur. Een hebbeding, ook voor volwassenen!

AUTEURS/ KINDERLITERATUUR/ ILLUSTRATIES/ ILLUSTRATOREN/
HISTORISCH
GIV2M/0142

Sylvie Cromer (e.a.) Groupe de réflexion sur l'éducation non sexiste des enfants

La bibliothèque en tous genres: lire & construire l'égalité au 21e siècle

Bruxelles: DeSLI Égalité des Chances; Commune de Saint-Josse-ten-Noode, 2009. - 21 p.

Presentatie van de reflectiegroep over niet-seksistische opvoeding en van de "Bibliothèque en tous genres". Deze afdeling van de bibliotheek van Sint-Joost-ten-noode is gericht op genderbewuste kinder- en jongerenliteratuur. Bestaande studies rond gender in kinder-

boeken wordt kort besproken, net als de uitdagingen en de doelstellingen van de reflectiegroep.

KINDERLITERATUUR/ OPENBARE BIBLIOTHEKEN/ OPVOEDING/
GENDER/ SEKSEROLLEN/ ANTI-SEKSISME/ BELGIE
DII 1A/0057

Lesley S.J. Farmer

Librarians, literacy and the promotion of gender equity

Jefferson: McFarland & Company, 2005. - 182 p.
ISBN 0-7864-2344-7

Het is een hele uitdaging om kinderen vertrouwd te maken met het zoeken naar info in het enorme informatieaanbod. In dit boek wordt de rol hierin van de informatiespecialist bij uitstek belicht: de bibliothecaris. Suggesties worden aangeboden voor een genderbewust bibliotheekbeleid- en praktijk. Aandacht voor de verschillende leer- en leesstijlen van jongens en meisjes is hierbij een must.

GENDER/ ONDERWIJS/ GELIJKE KANSEN/ LEESGEDRAG/ JONGENS/
MEISJES/ BIBLIOTHEKEN/ ICT/ LEERPROCESSEN/ VERENIGDE
STATEN

DII 4A/0034

Marina Marissen; Martine Cammaert

Mijn gezin, anders dan anders: keuzelijst boeken met kleuters, kinderen en jongeren uit niet- traditionele gezinnen in de hoofdrol

Antwerpen: Katholiek Centrum voor Lectuurinformatie en
Bibliotheekwerk, 2003. - 82 p.

Veel kinderen groeien niet meer op in het traditioneel gezin waarin dezelfde vader en moeder een leven lang gelukkig getrouwd samenleven. Andere kinderen groeien wel op in zo'n gezin maar komen uit een andere cultuur waar familiebanden anders beleefd worden. De boeken in deze keuzelijst zijn geselecteerd uit het boekenaanbod van 1998 tot 2003. Zowel prentenboeken voor de kleuters als adolescentenromans worden besproken. Vooral éénoudergezinnen en nieuw samengestelde gezinnen staan in deze recente jeugdliteratuur centraal.

LEEVORMEN/ GEZIN/ KINDERLITERATUUR/ LITERATUURLIJST
V1/0271

Manu Bühning

'Doe nooit wat je moeder zegt!': moederfiguren in kinderboeken

- In: LOVER; jaargang 36: nr 01 (03 2009), p. 8-11

KINDERLITERATUUR/ MOEDERS/ BEELDVORMING

Elizabeth A. Dolan

Collaborative motherhood: maternal teachers and dynig mothers in Charlotte Smith's children's books

- In: WOMEN'S WRITING; jaargang 16: nr 01 (mei 2009), p. 109-125

AUTEURS/ GROOT-BRITTANNIE/ 18^e EEUW/ SMITH CHARLOTTE/
KINDERLITERATUUR/ MOEDERSCHAP

Sylvie Cromer

Jeugdliteratuur en gender of hoe kinderen naar prentenboeken kijken

- In: UITGELEZEN; jaargang 15: nr 02 (2de trim. 2009), p. 10-18

KINDERLITERATUUR/ GENDER/ SEKSEROLLEN/ STEREOTYPERING/
ONDERZOEK

Cyrille Offermans

Nog een halve hond: over het werk van Joke van Leeuwen

In: ONS ERFDEEL; jaargang 51: nr 03 (08 2008), p. 48-57

AUTEURS/ KINDERLITERATUUR/ NEDERLANDS/ VAN LEEUWEN
JOKE

Marte Engdal

Ricoeur and the girls: on the playful presentation of being a girl in a threatening world and Ricoeur's paradigm of reading

- In: EUROPEAN JOURNAL OF WOMEN'S STUDIES; jaargang 12: nr 04 (november 2005), p. 453-469

SCHOLIEREN/ EPISTEMOLOGIE/ FEMINISME/ MEISJESCULTUUR

Pierrette Bouchard; Natasha Bouchard

L' imprégnation idéologique et la résistance: étude des réactions d'un groupe de préadolescentes à deux magazines pour jeunes filles

- In: RECHERCHES FEMINISTES; jaargang 18: nr 01 (2005), p. 5-24

MEISJES/ TIJDSCHRIFTEN/ IDENTITEIT/ ONDERZOEK/
SEKSEROLLEN/

Sue Jackson; Susan Gee

'Look Janet', 'No you look John': constructions of gender in early school reader illustrations across 50 years

- In: GENDER AND EDUCATION; jaargang 17: nr 02 (may 2005), p. 115-128

GENDER/ KINDERLITERATUUR/ LEERMIDDELEN

Lori Baker-Sperry; Liz Graverholz

The pervasiveness and persistence of the feminine beauty ideal in children's fairy tales

- In: GENDER & SOCIETY; jaargang 17: nr 05 (10 2003), p. 711-726

SPROOKJES/ VROUWBEELDEN/ UITERLIJK

Robert Balfour

Between the lines: gender in the reception of texts by schoolchildren in rural KwaZulu-Natal, South Africa

- In: GENDER AND EDUCATION; jaargang 15: nr 02 (juni 2003), p. 183-199

ONDERWIJS/ LEESTHEORIE/ GENDER/ ZUID-AFRIKA

Elizabeth Yeoman

"How does it get into my imagination?": elementary school children's intertextual knowledge and gendered storylines

- In: GENDER AND EDUCATION; jaargang 11: nr 04 (12 1999), p. 427-440

LEERPROCESSEN/ GENDER/ LEESGEDRAG

Sylvie Cromer; Adela Turin

Que racontent les albums illustrés pour enfants?: ou comment présente-t-on les rapports hommes-femmes au plus jeunes?

- In: RECHERCHES FEMINISTES; jaargang 11: nr 01 (1998), p. 223-230

KINDERLITERATUUR/ SEKSISME/ SEKSEROLLEN/ STRIPS

Christine Hall (e.a.)

Gendered readings: helping boys develop as critical readers

- In: GENDER AND EDUCATION; jaargang 09: nr 01 (maart 1997), p. 61-68

JONGENS/ LEERPROCESSEN/ LEESGEDRAG/ ONDERZOEK

Alexis Wing

How can children be taught to read differently? Bill's New Frock and the 'Hidden Curriculum'

- In: GENDER AND EDUCATION; jaargang 09: nr 04 (december 1997), p. 491-504

KINDEREN/ LEESGEDRAG/ VERBORGEN LEERPLAN/